

تفسیر آیه هفتم و هشتم

وَعَلَّمُوا أَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ اللَّهِ لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٍ مِّنَ الْأَمْرِ لَعَنِتُّمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبِّبَ إِلَيْكُمْ الْإِيمَانَ وَزَيَّنَّهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ أُولَئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ «7» فَضَلْنَا مِنَ اللَّهِ وَنِعْمَةً وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ «8»

ترجمه:

و بدانید که پیامبر خدا در میان شماست؛ هرگاه در بسیاری از امور از شما اطاعت کند، به تباہی خواهید افتاد، ولی خداوند، ایمان را محبوب شما قرار داده و آن را در دل‌های شما زینت بخشیده است، و کفر و فسق و گناه را در نظر شما ناخوشایند جلوه داده است؛ این گروه، هدایت یافتگانند.

این، فضل و نعمتی از سوی خداوند است، و خدا دانا و حکیم است.

شرح:

یکی از نکات ارزشمند در این آیه شریفه این است که به تبیین حقیقت دین الهی می پردازد و به جوهره اصلی آئین اسلام که عشق و محبت است، اشاره می نماید.

اسلام، دین محبت است

در اینجا به بیان این نکته اشاره می کنیم که دین اسلام، هم آئین محبت است، و هم مسلمانان را به رفتار با دیگران در سایه عشق و دوستی و صفا و صمیمیت فرا می خواند.

کلمه محبت و مشتقات آن، بیش از نود مرتبه در قرآن مجید آمده است.

امام صادق (علیه السلام) در روایت ذیل، این نکته زیبا در آیه یادشده را مورد تاکید قرار می دهد و خطاب به زیاد الحذاء که گویا از حقیقت مذکور، متعجب شده است، چنین می فرماید:

"یا زیاد! ویک و هل الدین إلا الحب؟ ألا ترى إلی قول الله: (إن كنتم تحبون الله فاتبعوني يحبکم الله ویغفر لکم ذنوبکم)؟ أولا ترون إلی قول الله لمحمد (صلی الله علیه وآله وسلم): (حب الیکم الايمان و زینه فی قلوبکم)؟ ...

وقال: الحب هو الدین والدین هو الحب".

یعنی: وای بر تو ای زیاد، آیا دین غیر از محبت است؟ آیا سخن خدا را ندیده ای که می فرماید: (ای پیامبر بگو: اگر خدا را دوست دارید پس از من پیروی نمایید، که خداوند شما را دوست خواهد داشت و گناهان شما را خواهد آمرزید)؟ و آیا این سخن خدا را خطاب به محمد (صلی الله علیه و آله)

ندیده ای که می فرماید: (خداوند ایمان را محبوب شما قرار داد و آن را در دل‌های شما زینت بخشید)؟

آنگاه فرمود: محبت، دین است؛ و دین، محبت است.

از این روایت نغز و پرمعنا که در کتاب‌های معتبری مانند "اصول کافی" و کتاب "المحاسن" آمده است، به خوبی روشن می‌گردد که از دیدگاه این پیشوای بزرگ شیعه، دین مقدس اسلام، آئین عشق و محبت است.

با یک نگاه گذرا به آیات شریفه قرآن و روایات اسلامی، معلوم می‌گردد که مکتب رهایی بخش اسلام، به کار بردن محبت را در همه زمینه‌ها و برخورد با طوائف گوناگون بشر، مورد تأکید قرار داده است.

قرآن مجید در این زمینه تا آنجا پیش رفته است که حتی به مسلمانان اجازه داده تا خیرخواهی و همیاری با کافران را به جا آورند، مشروط بر اینکه آنان در حال جنگ با مسلمانان نباشند و به اذیت آنان نپردازند.

در آیه هشتم از سوره ممتحنه، چنین می‌خوانیم:

"لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُعَانِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُم مِّن دِيَارِكُمْ أَن تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ".

یعنی: خداوند شما را از نیکی کردن و رعایت عدالت نسبت به کسانی که در راه دین با شما پیکار نکردند و از خانه و دیارتان بیرون نراندند نهی نمی‌کند؛ به تحقیق، خداوند عدالت پیشگان را دوست دارد.

همچنین در آیه 125 از سوره نحل، چنین می‌فرماید:

"ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ".

یعنی: مردم را به سوی راه پروردگارت با حکمت و موعظه زیبا دعوت کن، و با آنان با بهترین روش به بحث و مجادله پرداز. به درستی که پروردگارت نسبت به کسانی که از راه او منحرف گردیده اند آگاه تر است، و او به هدایت یافتگان نیز عالم است.

وقتی اسلام از ما بخواهد در تعامل و برخورد با غیر مسلمانان، محبت و عدالت را مراعات کنیم، تکلیف رفتار با پیروان اسلام و گروه های خودی و همراهان و هم کیشان و اعضاء خانواده، به طریق اولی روشن می‌گردد.

امام صادق (ع) در حدیثی شریف، علاوه بر لزوم محبت نسبت به دیگران، اعلام آن را نیز ضروری می‌شمارد و چنین می‌فرماید:

"إذا احببت رجلا فاخبره بذلك فانه اثبت للمودة بينكما". (اصول
كافی، جلد 4).

یعنی: هرگاه فردی را دوست می داری، او را نسبت به
محبت خود آگاه کن، زیرا این امر، باعث تثبیت و تقویت
دوستی میان شما می گردد.

در پایان، این نکته را یاد آور می شویم که در آیه هشتم از
سوره حجرات، خدای بزرگ، چنین مکتبی که بر مبنای محبت
و دوستی بنا شده باشد را می ستاید و آن را فضل و نعمتی
از جانب خود معرفی می نماید.
